

Meedoen in de politiek

Meer mensen met een beperking in politiek en bestuur. Dat is het doel van een beleidsplan dat minister Ollongren dit najaar zal presenteren. Het is belangrijk, vindt de minister, dat de wereld van de beleidsmakers ook een redelijke afspiegeling is van de Nederlandse bevolking.

De vraag of politieke vertegenwoordigers een afspiegeling van de bevolking moeten zijn is een ingewikkeld onderwerp

Meteen doet zich dan de kernvraag voor: wat is een beperking, hoeveel mensen met een beperking zijn er, en hoeveel mensen met een beperking doen er op dit moment al mee aan de politiek?

Dat vond ook de Tweede Kamer. Ze aanvaardde - naar aanleiding overigens van de ratificatie van het VN-verdrag Handicap in 2016 - een motie van Linda Voortman en Otwin van Dijk die de regering vraagt "te onderzoeken in welke mate mensen met een beperking een vertegenwoordigende of bestuurlijke functie hebben, wat de belemmeringen zijn en welke maatregelen nodig zijn om die belemmeringen weg te nemen."

Veel beperkten

Dus kwam er een onderzoek. Wat ons niet verbaast: er komt uit dat mensen met een beperking fors zijn ondervertegenwoordigd. Het hangt er dan wel van af hoe je het begrip 'beperking' definieert. Het aantal mensen in Nederland met een beperking wordt niet systematisch bijgehouden, als dat al mogelijk zou zijn. Toch vinden de onderzoekers de conclusie gerechtvaardigd dat "ruim tien tot vijftien procent van de mensen in Nederland in meer of mindere mate beperkingen ondervindt als gevolg van een (chronische) ziekte, aangeboren aandoening of handicap."

Onvolledig

We willen ook weten hoeveel politici en beleidsmakers er zijn. De onderzoekers beperken zich tot de gekozen en benoemde ambtsdragers. Denk aan Kamerleden, wethouders, gedeputeerden bij de provincie. Dat zijn er ongeveer twaalfduizend. Er zijn interviews gehouden met ruim dertig (gevozen) bestuurders en volksvertegenwoordigers

inclusief steunraadsleden, fractie-assistenten en commissieleden met een beperking.

De onderzoekers: "Zonder te willen stellen dat dit onderzoek volledig is geweest, is met een groot deel van de Nederlandse mensen met een beperking gesproken die volksvertegenwoordiger of bestuurder zijn. Afgezet tegen het totaal aantal volksvertegenwoordigers, of zelfs tegenover tien procent daarvan, is het gerechtvaardigd te stellen dat er sprake is van een forse ondervertegenwoordiging van mensen met een beperking in politiek en bestuur."

Twijfel

Het is de vraag of dit juist is; de onderzoekers spreken met dertig beperkte mensen die tevens ambtsdrager zijn (of waren), en stellen dat ze nu met een groot deel van de beperkte ambtsdragers hebben gesproken. Maar waarom zou dit zo zijn? Kunnen er in Nederland niet nog veel meer beperkte ambtsdragers zijn, die net als zovelen niet te koop lopen met hun beperking en aan wie je hun beperking niet een, twee, drie kunt afzien?

Toch vervolgen de onderzoekers: "Het is redelijk te veronderstellen dat het aantal politieke en bestuurlijke functies dat wordt vervuld door mensen met een beperking niet boven de 0,5 procent uitkomt."

Sneeuwbal

Behalve met de dertig ambtsdragers spraken de onderzoekers met mensen met een beperking die een wel degelijk een politiek ambt ambiëren, maar bij wie dat nog niet gelukt is. Ook interviewden ze personen die door drempels weer van dat voornemen hebben afgezien. Hoe zijn

de onderzoekers al deze mensen met een beperking op het spoor gekomen? Door de zogeheten sneeuwbal-methode. Steeds als ze iemand spraken, vroegen ze of hij of zij er nog een wist.

Ook is er gesproken met belangenbehartigers en politieke partijen. Deze laatste zijn immers de poortwachters voor de instroom van nieuwe ambtsdragers. Op 4 juli is er verder een breed georganiseerde bijeenkomst gehouden waar van gedachten werd gewisseld. Alle informatie is in het onderzoek bijeengebracht.

Gelijke kansen

Laten we ervan uitgaan dat mensen met een beperking in de politiek inderdaad zijn ondervertegenwoordigd. De vraag is dan vervolgens hoe erg dit is. Er zijn immers heel wat meer bevolkingsgroepen ondervertegenwoordigd. De vraag of de politieke en bestuurlijke vertegenwoordigers een afspiegeling van de bevolking moeten zijn is een politiek en filosofisch ingewikkeld onderwerp, waarover men verschillend kan denken. Maar er zijn ook zaken waar bijna iedereen het over eens zal zijn. Iedereen wil graag gelijke kansen hebben en geven. Als iemand dus een bestuursfunctie niet zou kunnen aanvaarden vanwege fysieke of andere drempels die eenvoudig zouden kunnen worden weggenomen, dan zal niemand daarop tegen zijn. En daarin ligt de waarde van dit rapport: het geeft een groot aantal vermijdbare omstandigheden aan die kunnen leiden tot mindere participatie van mensen met een beperking. Dat varieert van de toegankelijkheid van gebouwen tot het tijdstip waarop vergaderingen worden gepland. Er zijn ook psychologische drempels, die ervoor zorgen dat mensen er bij voorbaat al van uitgaan dat een politieke functie voor hen, gezien hun beperking, tóch wel niet weggelegd zal zijn.

Er zijn verschillende instanties die kunnen helpen met het opruimen van de drempels. De individuele ambtsdragers bijvoorbeeld, die een beperking hebben. Zij kunnen als een soort rolmodel optreden, en als een ambassadeur andere beperkten stimuleren. Het is de vraag of iedere beperkte ambtsdrager op deze taak zit te wachten. Velen zullen niet op hun beperking, maar op hun kunde en kennis willen worden aangesproken.

Ook de politieke organisaties hebben een taak: ze moeten de instroom van mensen met een beperking beter faciliteren. De overheid moet bewustwording stimuleren, en geeft er, gezien de plannen van de minister Ollongren, ook blijk van dit te beseffen.

Portret van een rolmodel. Nederlands bekendste rolstoelende politicus Otwin van Dijk zette zich als Kamerlid met succes in voor de ratificatie van het VN-Verdrag Handicap. Nu is hij burgemeester van Oude IJsselstreek. (Foto: Richard van Herwaarden.)

Willen en kunnen

De eerste, en misschien de hoogste drempel, ligt volgens de onderzoekers bij de bereidheid. Veel mensen met een handicap willen helemaal niet in de politiek. Ze zijn bezig met overleven. Ze hebben al hun tijd en energie nodig om het dagelijks leven zo goed mogelijk te managen. Als er dan ruimte overblijft, gaat in veel gevallen de voorkeur uit naar het vinden van een betaalde baan. Dat liever dan vrijwillig in een bestuur te zitten of actief te worden in een politieke partij. Daar staat tegenover dat er veel mensen met een beperking actief zijn in de belangenbehartiging van mensen met een beperking. Logisch: daarvan hebben ze specifiek verstand. Hun ervaringsdeskundigheid komt zo tot zijn recht. De participatie van mensen met een beperking in bijvoorbeeld de gemeentepolitiek zou juist voor het Wmo-beleid een grote verbetering kunnen geven.

Buitenland

Het onderzoek biedt tal van aanknopingspunten die door de minister na de zomer in een concreet actieplan kunnen worden vertaald. De minister heeft nu tevens de beschikking over een vergelijking met het buitenland. *Disability Studies in Nederland* heeft namelijk vergeleken hoe het in het buitenland is gesteld met de deelname van mensen met een beperking aan de politiek. In dat rapport is sprake van een nog groter aandeel beperkten (vijftien procent van de bevolking). In geen enkel land echter wordt een grotere betrokkenheid bij de politiek dan twee procent vastgesteld.

Ad van Gaalen

Tien tot vijftien procent van de bevolking zou een beperking hebben

Moser et al: In de beperking toont zich de meester... Bevindingen van een inventariserend onderzoek naar politici met een structurele functionele beperking. z.p. 2019. Conceptversie 1.0

Disability Studies in Nederland: Vergelijkend onderzoeksrapport Participatie van mensen met een beperking in de politiek in omliggende Europese landen.